

Friskolornas riksförbunds förslag till ramverk för en ny modern process för tillstånd som skolhuvudman samt skoletablering.

Nuvarande system för att få möjligheter att starta en fristående skola bygger till stora delar på en situation som var aktuell i mitten av 90-talet och de bedömningar som gjordes vid den tiden. Kritik har – från olika håll – löpande riktats mot delar i regelverket. Kritiken har dels riktats mot tillämpning av regelverket, dels också mot själva utformningen. Redan detta är i sig tillräckligt för att en genomgripande översyn av dagens system bör göras vilket också Friskolornas riksförbund vid olika tillfällen framfört som sin uppfattning.

Friskolornas plats och roll i samhället har också utvecklats. Ett allt större antal elever får idag sin utbildning i en friskola och i allt större delar av landet är olika friskolor en naturlig del av de alternativ som finns för föräldrar och ungdomar. Andelen friskolehuvudmän som verkat under längre tid och byggt upp stabila verksamheter har naturligt nog ökat och i en del fall har man också framgångsrikt valt att starta flera skolor. I de stora förändringar inom skolväsendet som idag håller på att genomföras är friskolornas plats naturlig och uttalad. Inte som ett "komplement" utan som en del av de alternativ som finns i ett fritt skolval.

Mot bakgrund av ovanstående har Friskolornas riksförbund funnit det angeläget att arbeta fram ett förslag till nytt ramverk passande för dagens verklighet. Vi kallar det ramverk eftersom ett genomförande enligt våra förslag självklart skulle innebära behov av ytterligare analys kring exakt utformning,

Förslagets utgångspunkter

Friskolornas riksförbund anser det mycket viktigt att alla friskolehuvudmän är seriösa, har den kompetens som krävs som ansvarig för skolverksamhet och också på ett tydligt sätt kan visa detta utåt. Detta kan uppnås genom **ett separat auktorisationsförfarande utan direkt koppling till någon specifik etablering.**

Friskolornas riksförbund anser att etableringsfrågan i första hand ska avgöras i konstruktivt samråd mellan friskolehuvudmannen och aktuell kommun. Det ligger i bådars intresse att en etablering totalt sett får en positiv konsekvens för tillgång på skolutbildning av hög kvalitet för kommunmedborgarna.

Friskolornas riksförbund vill ha en lösning som är framåtriktad och kan skapa förutsättningar för att påverka utvecklingen positivt.

Tillstånd som skolhuvudman

Förbundet anser att bedömningen av en sökandes kvalifikationer att fungera som skolhuvudman behöver bli tydligare. Vi föreslår att en sådan bedömning ska kunna leda till ett formellt godkännande i form av auktorisation eller motsvarande. Bedömning/beslut ska grunda sig på fastställda kriterier som är relevanta utifrån de krav på juridisk, ekonomisk, pedagogisk och

annan kompetens man kan anse nödvändig på huvudmannanivå för att starta och driva en skola. Ett sådant godkännande ("auktorisering") blir ett godkännande på nationell nivå och också en förutsättning för etablering. Auktoriseringen bör kopplas till olika skolformer och när så är relevant årskurser och program.

Förbundets syfte med detta förslag är inte att det ska bli svårare att starta friskola. Tvärtom menar vi att en tydlighet i auktoriseringskrav skulle underlätta genom att tydligt visa vilken kompetens som är nödvändig för att framgångsrikt starta och driva en friskola. Däremot skulle ett auktoriseringskrav på ett annat sätt än idag garantera en kvalitetsnivå hos alla skolhuvudmän vilket vi menar skulle vara positivt inte bara för föräldrar och elever utan också för lägeskommuner, samhället i stort och branschen själv.

Mot bakgrund av övriga regelverk kring skolverksamhet anser förbundet det självklart att Skolinspektionen är den naturliga auktoriseringsmyndigheten. Vi anser också att en sådan ordning ger bäst förutsättningar för hög kvalitet och trovärdighet i auktoriseringsprocessen.

Handläggningstid för auktorisering bör kunna vara ganska kort, kanske maximalt tre månader och ansökan och beslut kan ske löpande under året.

Given auktorisering ska kunna återkallas om kraven inte längre uppfylls. Här finns en naturlig koppling till Skolinspektionens inspektionsverksamhet och de sanktionsmöjligheter som ges där. Ett annat skäl till indragen auktorisering kan vara att huvudmannen inte startat någon verksamhet inom viss tid, t.ex. inom två år

Etablering av friskola

För att kunna etablera (starta) en friskola krävs alltid att skolhuvudmannen är auktoriserad av Skolinspektionen.

Initiativet att starta en friskola ligger i första hand på den auktoriserade skolhuvudmannen grundad på dennes bedömning av de förutsättningar som finns. Beslut om etablering tas i samråd mellan den fristående huvudmannen och aktuell kommun. Inom ramen för kravet på samråd regleras ett krav på **anmälan** till kommunen ifråga med beslutsskyldighet från kommunen inom sex månader. För att säkerställa nationell uppföljning skickas efter positivt beslut underrättelse till Skolinspektionen.

Inom ramen för samrådet och de sex månaderna har kommunen möjlighet att självständigt göra de analyser och bedömningar man anser nödvändiga för att komma fram till vilka konsekvenser en etablering skulle få för kommunen. Gäller etableringen en gymnasieskola bör närliggande kommuner också ges möjlighet yttra sig.

I de fall skolhuvudman och lägeskommun inte kommer överens fattas ett negativt beslut i kommunen som friskolehuvudmannen kan få prövat av högre instans. Enligt förbundets uppfattning kan denna instans mycket **väl vara Skolinspektionen, eller Konkurrensverket.**

En prövning i högre instans ska bygga på en bedömning av om de motiv som kommunen angett för sitt negativa beslut är relevanta och tillräckliga.

Förbundet inser att sådana relevanta motiv som åberopas kan vara av olika karaktär men tror att det till övervägande del skulle komma att gälla konsekvenser som ryms inom dagens begrepp "påtagligt negativa följder för skolväsendet i kommunen". Enligt förbundets uppfattning bör detta begrepp tydligt definieras som avhängigt följderna för hela skolväsendet i kommunen, **med särskilt beaktande av elevers och föräldrars rätt till valfrihet i ett brett skolutbud med olika huvudmän**. Friheten att välja skola, som numera är fundamental i det svenska skolväsendet, stärks genom att olika skolhuvudmän kan etablera sig och erbjuda alternativ.

För att rättssäkerhet för berörda vid ett sådant avgörande i högre instans ska garanteras anser förbundet att de kriterier som är relevanta för att avgöra graden av "negativ följd för skolväsendet i kommunen" så långt som möjligt bör klargöras genom regler eller riktlinjer. Vår bedömning är att ett sådant klargörande också skulle underlätta processen redan i samrådet mellan kommun och friskolehuvudman.

Nästa steg i processen!

Förbundets önskan är att det snarast tillsätts en utredning för att lämna förslag om hur en ny lagstiftning bör utformas. Direktiv till utredningen bör utformas med utgångspunkt från de förslag som Friskolornas riksförbund nu redovisat. Förbundet är berett att genom ett aktivt och konstruktivt deltagande/samråd i en sådan utredning bidra till utredningsförslag som kan omsättas till ett modernt regelverk för skoletablering.

Stockholm i september 2009

Friskolornas riksförbund